

INTRODUCCIÓ

La comunicació i la realització audiovisual tenen com a base la interacció pròpia de tot llenguatge, i aquesta és la seva riquesa: comunicar-nos.

Com a espectadors l'experiència audiovisual ens envolta i, de manera massiva, la percebem sense voler a totes les edats i arreu a través dels sentits de la vista i l'oïda. Som grans consumidors passius de missatges audiovisuals i l'assignatura posa èmfasi a proporcionar eines i recursos als alumnes perquè es converteixin en subjectes actius, que diferenciïn entre veure i mirar i entre sentir sons i escoltar.

Els textos audiovisuals elaborats amb imatges i sons són processats de manera conjunta pel receptor, a qui proporcionen una experiència multisensorial i unificada, de manera que els dos elements solament prenen sentit si es consideren en el seu conjunt. Els textos audiovisuals subministren molts estímuls afectius, emocionals, els quals condicionen el missatge i mobilitzen els sentits abans que l'intel·lecte. De manera que el treball d'anàlisi haurà de transitar de les emocions a les idees, i el de la producció i la realització audiovisual, de les idees a les emocions. No hem d'oblidar que l'imaginari col·lectiu de l'individu es troba sovint en la base de la creació de missatges audiovisuals.

En el segle XXI la comunicació audiovisual té un vessant privat, entre iguals, en petites comunitats, i també un vessant públic, per ser vehiculada a través de la xarxa, de l'individu al món. L'assignatura s'insereix en la vivència quotidiana fent de l'experiment una motivació continuada: viure i exercitar la comunicació i la realització audiovisual en el dia a dia, en diversos àmbits, per diversos canals. Amb la capacitat competent i valuosa de la tecnologia i l'experiència, respectivament, i amb consciència i responsabilitat.

Una primera impressió sobre la comprensió dels missatges que es transmeten a través d'un canal de comunicació audiovisual és que es dona de manera espontània i natural. En certa manera això es deu a una il·lusió de transparència de les imatges i els sons, que tenen la particularitat de tenir, a través d'allò que presenten, un fort poder de semblança que dissimula els codis utilitzats, és a dir, el significat subjacent produït pel realitzador en el moment de capturar la imatge, realitzar el muntatge o introduir-hi elements d'infografia. En aquest sentit és important proporcionar a tots els alumnes les claus per esmicolar l'embalum d'aquests missatges. Qualsevol audiovisual reflecteix sempre un punt de vista a partir d'una selecció feta per la persona que l'enregistra i organitza i comporta una intenció. De manera que l'assignatura planteja el desvetllament de l'esperit crític dels alumnes enfront del consum audiovisual massiu, dispers i irreflexiu.

L'aprenentatge del llenguatge audiovisual, com el de tot llenguatge, és un aprenentatge actiu, s'aprèn observant i assajant i implica tots els sabers de l'alumne. Saber llegir, analitzar i interpretar com a receptor i saber fer, crear i organitzar missatges audiovisuals com a emissor: la dualitat de la interpretació i de la realització es retroalimenta i s'enriqueix en les dos direccions.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Percebem un flux continuat d'informació audiovisual, a vegades amb la nostra atenció i a vegades sense. Vivim en aquest món, on el nou paradigma són les multipantalles omnipresents. Amb la voluntat de formar perceptors actius, neix la competència 1: *Interpretar missatges audiovisuals mitjançant l'anàlisi i l'esperit crític*.

El salt qualitatiu que proposa la competència 1 és reclamar una interpretació competent als alumnes facilitant-los les eines i els recursos per integrar la lectura dels missatges audiovisuals. Separem la lectura de la interpretació dels missatges audiovisuals, ja que la lectura amb la vista i l'oïda ja ve donada i el que és important i rellevant de la competència és l'èmfasi en la interpretació. Una interpretació que ha de ser recolzada per una anàlisi àmplia que reculli l'especificitat del llenguatge audiovisual, la creativitat al servei de la comunicació, la designació correcta del punt de vista de l'emissor i la retòrica del missatge audiovisual. L'esperit crític que demana la competència s'aparella i es desenvolupa amb l'anàlisi i la reflexió per acabar aflorant la crítica pertinent amb la construcció d'una opinió i un criteri propi, que faci que els alumnes esdevinguin perceptors conscients i avesats als encanteris i al poder de l'audiovisual.

L'assignatura atén la praxi de la comunicació i la realització audiovisual i d'aquí, justament, neix la competència 2: *Elaborar produccions audiovisuals amb intenció comunicativa*. Aquesta competència es focalitza en l'elaboració de produccions audiovisuals seguint el llenguatge i els requisits de cada modalitat o gènere, i reclama el seguiment de les pautes de treball necessàries i l'enregistrament i l'edició d'imatges i sons amb qualitat. Tot plegat per mitjà d'un equip col·laboratiu que segueixi el desenvolupament de les tres fases de tota producció. Convocant sempre l'esperit crític envers la pròpia producció, necessari per millorar i créixer en el món audiovisual.

La pràctica d'aquestes competències implica que l'alumne mobilitzi el vocabulari específic de la disciplina.

C1 INTERPRETAR MISSATGES AUDIOVISUALS

Analitzar la imatge i el so en cada part i en la globalitat d'un missatge audiovisual

Inferir sentit de la interacció de imatges i sons

C1 Interpretar missatges audiovisuals

Focalitzar-se en la creativitat en els missatges audiovisuals

Atribuir el punt de vista en els missatges audiovisuals

Exercir la crítica dels missatges audiovisuals en relació amb els seus objectius i resultats

Sempre que llegim, mirem, escoltem, o inclús quan ens arriben sensacions de l'exterior, el que fem és interpretar. Interpretar allò que llegim, que veiem, que escoltem, que notem. Ens passem el nostre dia a dia immersos en l'activitat d'interpretar. En aquesta competència es posa l'accent, amb tot el sentit, a deixar d'interpretar de manera superficial i sense consciència els missatges audiovisuals. Aclareix i emfasitza com hem d'interpretar els missatges audiovisuals: mitjançant l'anàlisi i l'esperit crític.

Per interpretar missatges audiovisuals l'alumne ha de *mirar* i *escoltar* com a subjecte actiu, conscient. Això és incorporar l'anàlisi de la forma i el fons, de les particularitats de la imatge –fixa i en moviment–, del so, de la música, i també de la interrelació resultant de l'edició d'imatges i sons i el seu nou significat. L'edició és un aspecte clau, ja que el muntatge o edició configura un nou missatge audiovisual que va més enllà de les imatges i els sons per separat.

Pel que fa a l'esperit crític, l'alumne ha de ser competent en el descobriment del punt de vista i la intenció dels missatges audiovisuals. En relació amb el punt de vista, és interessant aclarir-lo, ja que pot estar amagat per una creació literària i formal, o bé delegat, o inclús jugar a confondre en una espècie d'engany o mala praxi. Quant a la intenció ja sabem que l'objectivitat no existeix, però sí que cal tenir la capacitat d'analitzar si un determinat discurs-missatge audiovisual és ètic o no. En paral·lel, l'alumne ha d'exercir la crítica i progressar en la construcció d'un criteri propi envers mitjans i produccions.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DE LA COMPETÈNCIA

En una primera fase de l'aprenentatge és important recórrer a la cultura de l'audiovisual que tenen els alumnes, mitjançant exercicis amb objectius precisos que permetin fer-la sorgir, si més no en les seves formes elementals. L'ensenyant ha de relacionar aquestes formes, perquè són més patents en els alumnes, amb la profunditat i la consciència d'interpretació que proposa l'assignatura. Teoria i pràctica, mètodes d'anàlisi i praxis s'han d'aparellar per aconseguir una experiència que esdevingui formativa.

És important també identificar la creativitat dels missatges audiovisuals i posar-hi el focus d'atenció, veure com està articulada i com és utilitzada en el discurs audiovisual, si el serveix i l'engrandeix o, senzillament, en tapa les mancances.

Cal esmentar les emocions suscitées en la recepció de missatges audiovisuals i descobrir-ne les idees subjacents –a què serveixen, quines idees expressen–, de manera que quan siguin emissors treballin les idees i es qüestionin les emocions a transmetre i com vehicular-les.

A mesura que s'avanci s'hi podrà anar introduint la crítica, el fet de recolzar un incipient criteri fonamentat per part de l'alumne, a fi d'afinar la seva interpretació dels missatges audiovisuals i que arribi a convertir-se en un subjecte actiu.

El docent haurà de preparar un conjunt de materials i de recomanacions per ser perceptors fora de l'aula, de manera que davant l'alumne aparegui un ventall de produccions audiovisuals a analitzar: “mirar” fotografies, ser espectador de mitjans, visionar produccions a l'aula o a la xarxa, entre d'altres, per tal de fer-ne una anàlisi amb

detall i compartida, amb discussió grupal dirigida pel docent. L'exercici d'anàlisi i interpretació l'hem de poder veure també reflectit en treballs individuals de reflexió.

C2 ELABORAR PRODUCCIONS AUDIOVISUALS AMB INTENCIÓ COMUNICATIVA

Planificar una estratègia de realització per a treballs d'informació i entreteniment

Crear un guió a partir de la recerca documentada, el seu guió tècnic i el seu pla d'enregistrament

C2 Elaborar produccions audiovisuals amb intenció comunicativa

Enregistrar imatges i sons seguint una estratègia de realització o pla d'enregistrament

Exercir els rols-funcions d'un equip de realització audiovisual

Editar de forma coherent imatge, so i grafisme en la postproducció

Les produccions audiovisuals giren al voltant de tres grans entorns: la informació, l'entreteniment i l'espectacle. Cada un recull una àmplia varietat de formats expressius i tipologia de programes i, segurament, aquests tres grans entorns podran encabir qualsevol hibridació de gèneres o altre format que pugui aparèixer en el futur.

Qualsevol producció audiovisual s'ha d'estructurar en tres fases o processos per dur-la a terme: preproducció, producció i postproducció. Justament el que demana la competència és que els alumnes siguin competents i es facin seus els recursos comunicatius de cada etapa.

La preproducció arranca amb la primera idea d'un projecte i la primera prospecció per veure com ho hem de fer: a partir d'un tema i l'aprofundiment en el seu coneixement es pot plantejar una estratègia de realització, o bé la necessitat d'un guió. El guió pot basar-se tant en documentació recopilada com en la creació des de zero d'un guió original. Després, i segons les necessitats de cada projecte, haurem de pensar en l'estètica, el tipus d'il·luminació, les localitzacions, el mobiliari i totes les parcel·les que siguin rellevants per al projecte concret. Tot plegat hauria d'acabar plasmat en un guió tècnic si es fa necessari. Pot ser que el guió demani ser acompanyat d'un guió il·lustrat

(*storyboard*), dibuixat amb més o menys detall gràfic. En tot cas, i sempre que la complexitat del projecte ho demani, el procés de preproducció conclou amb el pla d'enregistrament, contactes, pressupost i permisos.

La producció és la fase més expansiva de tot projecte audiovisual, s'ha de materialitzar tot el que s'ha imaginat, concretant-ho en l'enregistrament competent d'imatges i sons. Si bé al llarg de tots els processos que es donen en una producció audiovisual, el treball col·laboratiu suporta tota l'experiència, la complexitat del moment de la producció demana una marcada divisió del treball en funcions, on cadascú atén la seva parcel·la amb atenció, des del líder fins al darrer ajudant. La comprovació del que s'ha enregistrat és necessària per saber si ja tenim el material previst o bé cal tornar a enregistrar.

La tercera fase és la postproducció: és a dir, el muntatge d'imatges i sons enregistrats, a més dels grafismes. Aquí les regles del muntatge són cabdals a fi que la producció s'entengui i arribi al públic. El treball d'edició demana cura en els detalls i esperit crític – d'autocrítica i també cert distanciament respecte al producte elaborat per rebre la crítica constructiva del docent i els companys– a fi de retornar sobre el muntatge per millorar-lo. Després podem acabar enriquint la banda sonora amb efectes i músiques. Que els alumnes siguin competents en aquesta fase és especialment rellevant, ja que el muntatge és una potent eina per estructurar el temps, l'espai i el sentit de la narració, clau per interessar i seduir l'espectador.

L'acció d'elaborar produccions audiovisuals amb intenció comunicativa no seria completa si al final no es donés una anàlisi del resultat, revisant totes les parts i la suma de decisions preses. Cal fer autocrítica de la distància més o menys gran entre els objectius inicials del projecte i el resultat final i argumentar-ho.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DE LA COMPETÈNCIA

En l'elaboració de produccions audiovisuals ens trobem en dos nivells possibles d'abast, fet que no hem de perdre de vista. Per una banda, produccions pensades per ser difoses al conjunt de la societat i, per l'altra, un tipus de producció, d'àmbit privat o reduït, amb una elaboració més o menys sofisticada –però sempre li pot ser molt fàcil saltar d'aquest nivell de curt abast al del gran públic, mitjançant una difusió gran i ràpida a través de la xarxa. Els alumnes que arribin a l'assignatura ja seran d'antuvi experimentats, per no dir experts, en l'elaboració de missatges visuals i audiovisuals, encara que la seva intenció comunicativa pugui ser coixa i maldi per comunicar el missatge amb certa destresa tecnològica i ben poc llenguatge. Necessàriament s'haurà de tenir en compte, recollir el seu potencial i remarcar la intenció comunicativa.

La competència demana al docent que sigui, alhora, guia que acompanyi l'equip en cada una de les tres fases de producció i en les particularitats necessàries de cada projecte. Cada una de les fases del procés de producció audiovisual comporta el seu temps i pot passar que en algun punt de la cadena s'afluïxi algun procés o membre, de manera que el docent haurà d'estar especialment atent a vetllar per la qualitat de la intenció comunicativa.

Un segon repte que apareix en el desenvolupament de la competència és l'equip que ha de portar a terme la producció, concretament en l'exercici responsable de la funció de cada membre. Si entenem responsabilitat com a capacitat de resposta, bé podem obrir

als alumnes la llibertat d'escollir la funció que volen desenvolupar, però caldrà que el docent conegui les capacitats dels seus alumnes i canalitzar, en paral·lel, els seus trets de caràcter al servei de l'empresa que tenen entre mans: la finalitat ha de ser posar en relació la seva capacitat, la seva validesa, i l'exercici de la funció assignada. A tall d'exemple, els més creatius poden col·laborar en les parcel·les més enginyoses, els caràcters amb més mà esquerra i consciència de grup poden liderar l'equip, els més metòdics trobaran moltes tasques diferents que demanaran la seva habilitat. També caldrà veure, quan es faci necessari, quin alumne pot estar amb comoditat i rellevància davant de càmera.

RECURSOS D'APRENTATGE

Els recursos d'aprenentatge s'han organitzat en els tres blocs que s'han considerat adients i crucials, recullen la tradició i el llenguatge visual i sonor, i també el present, en què impera la instantaneïtat amb el paradigma de la comunicació digital.

El bloc 1, *Comunicació audiovisual i societat*, gira entorn de la imatge fixa i audiovisual, del seu llenguatge i del context ampli que inclou tipologies de missatges audiovisuals i canals d'emissió. Podríem dir que actua com un estat de la qüestió pel que fa a la comunicació audiovisual establerta.

El bloc 2, *Llenguatge audiovisual i noves formes de comunicació*, investiga en les aplicacions, jocs i canals a demanda a la xarxa, entre d'altres, per conèixer com es dona i evoluciona el llenguatge audiovisual.

Per acabar, el bloc 3, *Valor comunicatiu de les produccions audiovisuals*, endega la producció i la realització audiovisual en totes les estratègies i pautes.

És important treballar els tres blocs a la vegada, de manera global. Tot i que podria semblar en una primera ullada ràpida que el bloc 1 i 2 són dos blocs estancs, en cap cas s'ha de pensar. De fet, molts dels punts del bloc 2 s'han fet imprescindibles per a la recerca de documentació i l'assaig de missatges audiovisuals. És necessari que els tres blocs funcionin com a vasos comunicants i establir interrelacions creatives i de valor pedagògic entre ells.

Tota l'assignatura té la voluntat d'aprendre en acció. De fet, el medi en què vivim és ple a vessar de missatges audiovisuals; així doncs, necessitem mobilitzar activament l'acció lectora, per bé que s'ha d'acompanyar d'atenció i consciència.

En el marc de l'aula i amb les activitats hem de procurar que en passos petits i constants es faci possible experimentar el saber amb cognició, el saber fer i el saber argumentar el que es pensa i s'ha fet.

Els recursos conceptuals són el motor del pensament i les idees. De manera que les indicacions i requeriments dels recursos conceptuals han de guiar els recursos procedimentals. No hem d'oblidar, però, com sovint s'aprèn fent, dels propis errors o dels altres. En el procediment de les pràctiques s'ha de tenir en compte el treball individual i el treball en un equip col·laboratiu. Així, posar en pràctica exercicis parcials per aspectes o

objectius es pot donar com a tasca individual, i arribar a la gran producció que pugui reunir el conjunt dels aprenentatges forçosament haurà de ser un treball col·laboratiu. Els recursos actitudinals s'han d'entroncar amb els altres dos com la millor manera per als alumnes de ser, estar i practicar.

Els tres blocs de recursos s'adapten a fer treball a escala al llarg del batxillerat. Els recursos conceptuals es poden treballar marcant un nivell d'aprofundiment de forma gradual. També amb les maneres de plantejar els exercicis i l'amplitud de referents i exemples cada cop més rics i elaborats, apareix un camp prou ampli per pensar, raonar, relacionar i desvetllar propostes.

Finalment no hem de perdre de vista l'edat i els interessos o preferències dels alumnes, que de ben segur en aquesta matèria en tindran, i molts. Hem de tenir en compte la seva realitat i cultura audiovisual i el seu ús de la xarxa i de les tecnologies interactives, a fi de conèixer, atendre, i també d'atraure'ls i transferir el millor plantejament de l'assignatura.

BLOC 1 COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL I SOCIETAT

El títol d'aquest bloc, *Comunicació audiovisual i societat*, està donat per l'evident i rellevant interacció entre els dos conceptes, comunicació audiovisual i societat. Vist que l'entorn ampli de la societat, més enllà dels mitjans clàssics de comunicació, és ara mateix i en el seu conjunt l'escenari experiencial de la comunicació audiovisual.

El bloc inclou recursos relacionats amb la imatge fixa, i posa l'accent en la radicació fotogràfica de la imatge en moviment, en les arrels estètiques i expressives de la fotografia per a l'estudi i la pràctica de la imatge audiovisual. Arrels que esdevenen referent i assenyalen la continuació i l'evolució de l'estètica visual.

Al llarg d'aquest bloc caldrà assajar i practicar el llenguatge audiovisual. Cada ítem que comprèn el bloc ho permet. Visionant materials i fent pràctiques amb objectius concrets, oferirem recursos perquè els alumnes s'apoderin del llenguatge audiovisual.

Amb el compendi de gèneres i les seves maneres particulars d'estructurar la mirada i el so, oferirem una sèrie de recursos instrumentals que han de sensibilitzar l'alumne en les maneres que hi ha d'articular de fons i forma un discurs audiovisual.

Els canals d'emissió, el punt de vista i els objectius de les produccions han de facilitar a l'alumne la comprensió del món on viu, els interessos creats vehiculats amb els audiovisuals, la descoberta i l'atenció a missatges subtils però poderosos. En aquest sentit, afegim que es fa necessari travessar tota l'assignatura amb aquests recursos i elements de judici inclosos en el bloc 1, a fi d'enriquir la seva percepció i producció. Finalment, i incidint encara més en aquesta darrera idea, aquest és un bloc obert a interactuar amb els altres dos i que demana aquesta interacció per enriquir el conjunt.

Bloc 1 Comunicació audiovisual i societat
FETS I CONCEPTES

La imatge fixa com a punt de partida

- Els elements formals de la fotografia: composició, ordre de lectura i recorreguts visuals, estructura de la imatge, les textures i la valoració cromàtica. El blanc i negre, el color.
- Els gèneres fotogràfics: retrats, fotoperiodisme, històrica, etnològica, creativa.
- Models fotogràfics d'entorns propers: Andorra i d'altres.
- Recursos expressius de la fotografia:
 - Enquadrament, òptiques, enfocament, diafragma, velocitat d'obturació, profunditat de camp.
- La fotografia analògica i digital, diferències entre collage i fotomuntatge. Els programaris de retoc i modificació d'imatges digitals.

El llenguatge audiovisual

- Aspectes morfològics, sintàctics, semàntics i estètics.

Els canals d'emissió

- La televisió pública i privada.
- Els canals generalistes, temàtics o especialitzats.
- Les plataformes de continguts.

Els gèneres

El comportament del gènere: convenció en la mirada al món

- El punt de vista.
- Els gèneres televisius: informació, entreteniment, espectacle, *sketch show*, xou d'impacte (*reality*).
- L'espot televisiu, el publireportatge, el vídeo institucional: creativitat i persuasió. La idea, el text, les imatges i la música al servei de la persuasió.
- El documental: el tractament de la no-ficció. La posada en escena de la realitat. El factor temps: exploració i contemplació. Les seves pautes de treball.

PROCEDIMENTS

La imatge fixa com a punt de partida

- Anàlisi dels aspectes formals de la fotografia: la composició, l'ordre de lectura i recorreguts visuals, l'estructura de la imatge, les textures i la valoració cromàtica. El blanc i negre. El color.
- Selecció i anàlisi d'obres cabdals de la història de la fotografia per gèneres: retrats, fotoperiodisme, històrica, etnològica, creativa...
- Comentari de models fotogràfics d'entorns propers.
- Diferenciació i valoració entre fotografia analògica i digital: collage i fotomuntatge.
- Modificació d'imatges digitals a partir de programaris de retoc.

- Exercitació dels recursos expressius amb motivació diferent: enquadrament, òptiques, enfocament, diafragma, velocitat d'obturació, profunditat de camp.

El llenguatge audiovisual

- Anàlisi i praxi d'aspectes morfològics, sintàctics, semàntics i estètics.

Canals d'emissió

- Identificació dels canals de televisió pública i privada.
- Identificació dels canals generalistes, canals temàtics o especialitzats.
- Identificació de les plataformes de continguts.

Els gèneres

- Descripció i anàlisi del comportament del gènere: convenció en la mirada al món.
- Identificació del punt de vista.
- Anàlisi i identificació dels gèneres televisius: la informació (noticiari, entrevista, reportatge), l'entreteniment (concurs, magazín, música, playback, en directe), l'espectacle (*sketch show*) i el xou d'impacte (*reality*).
- Pràctica de les pautes de treball i narratives dels gèneres televisius que estiguin a l'abast de producció: la informació (noticiari, entrevista, reportatge), l'entreteniment (concurs, magazín, música, playback, en directe) l'espectacle (*sketch-show*) i el xou d'impacte (*reality*).
- Anàlisi i comentari de l'espot televisiu, del publireportatge i del vídeo institucional.
- Realització d'espots televisius, de publireportatges o de vídeos institucionals: creativitat i persuasió. La idea, el text, les imatges i la música al servei de la persuasió.
- Anàlisi i comentari del documental.
- Realització de documentals: el tractament de la no-ficció. La posada en escena de la realitat. El factor temps: exploració i contemplació. Pautes de treball.

ACTITUDS I VALORS

- Esforçar-se per construir una mirada i un criteri propi.
- Adquirir una actitud crítica i constructiva en els debats.
- Habituar-se a l'ús de la terminologia específica.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC

El primer ítem del bloc, *La imatge fixa com a punt de partida*, és tota una declaració de principis. En el desenvolupament previ de la fotografia a la imatge audiovisual s'hi ha de

cercar els fonaments de la imatge: la composició, els recorreguts visuals i les textures, entre d'altres. Resulta molt adient el fet de conèixer i consolidar les bases de la construcció visual a partir de la fotografia per les seves aportacions decisives. Elements formals, recursos expressius i gèneres fotogràfics faciliten un ventall ampli de pràctiques i aprenentatges. A més, practicant els recursos expressius de la fotografia practicarem, alhora, els recursos expressius de la part visual dels audiovisuals; solament el moviment i el so resten fora del seu abast.

El llenguatge audiovisual és l'ítem més transversal de tots, d'aquest bloc i del conjunt de l'assignatura. Al llarg del cicle formatiu –dos cursos– s'ha de treballar de manera gradual i aprofundir en la morfologia, la sintaxi, la semàntica i l'estètica de l'audiovisual. La praxi també serà continuada; en qualsevol exercici hem de poder veure com es posa en joc l'aprenentatge del llenguatge audiovisual.

En l'ítem següent, *Grans canals d'emissió*, convé radiografiar els tipus de canals i els seus continguts característics. Distingir-los a mode d'alfabetització sobre els usos de l'audiovisual, saber a què es dediquen i a qui o a què serveixen, d'on treuen els beneficis, la seva línia editorial, si la tenen, i si algun organisme en té control o no. Aquests grans canals d'emissió són, a vegades també, grans productors, element important des del punt de vista de la indústria audiovisual que val la pena introduir en l'anàlisi.

Amb *Els gèneres* aproximem i destriem les modalitats de missatges audiovisuals. Quines són les característiques que uneixen o separen les obres, quins són els seus tipus de discurs, quines són les tipologies de mirades del món, amb quin registre, etc. El gènere és una espècie d'ordenament, una convenció que serveix per catalogar totes les produccions audiovisuals, que ens ajuda també a obtenir una millor comprensió global i del posicionament particular de cada obra.

Quant als gèneres televisius, dins de la informació, podem apropar-nos als informatius diaris, la seva estructura, les càpsules informatives per seccions, el carisma del presentador o presentadors i les caràtules i sintonies que fidelitzen, entre altres aspectes. També es poden plantejar entrevistes i reportatges amb el seu estil periodístic, adreçats a informar d'un tema o una situació donada.

En l'apartat d'entreteniment trobem la música, el playback i els concerts en directe –que amb tres càmeres, cada una amb un pla diferent, després podem muntar– o inclús un musical o un videoclip, la dansa, els magazins i la gran estrella, la retransmissió de competicions esportives. En quasi tots els casos, analitzar i assajar les pràctiques que estiguin a l'abast serà una bona estratègia, com per exemple un magazín, que amb diverses càpsules pot reunir diversos equips en un projecte comú.

Pel que fa a l'espectacle, podria ser qualsevol tipus de programa, sempre que el treballem de manera exagerada, o còmica, és a dir, l'espectacularitzem, el que anomenem *sketch show*. En el terreny del xou trobem, per exemple, les ficcions de curta durada, esquemàtiques, que narren una idea més o menys humorística, absurda o de sàtira política. Són els anomenats *sketch shows*, càpsules de ficció d'uns 3 minuts de durada, que es poden elaborar i aprofundir fins on es cregui oportú.

Els xous d'impacte (*reality*) de ben segur que no els podrem posar a la pràctica, però sí que cal que arribin a l'aula. Aquesta modalitat de programes omplen les graelles

televisives. Serà bo que ens hi acostem, que vegem com estan estructurats, en discutim i aportem sentit comú a l'exhibicionisme de cossos, habilitats i sentiments, mitjançant una valoració crítica individual i en els debats.

La retòrica i l'estètica de l'espot televisiu, del publireportatge o del vídeo institucional són aplicacions concretes dels missatges audiovisuals, en aquest cas destinades a la persuasió o sensibilització. La seva praxi pot desplegar des de la idea fins a la intenció i el discurs, de les imatges a les músiques, en una combinatòria al servei de la comunicació persuasiva.

El documental té una llarga tradició, fet que també ha afavorit l'aparició de categories com el fals documental o el documental de creació. Hem de poder distingir amb claredat el documental del reportatge. Si en el reportatge el periodista o realitzador organitza el discurs, ordena les imatges i utilitza una veu en off per fixar un únic sentit de la informació i amb un nivell d'aprofundiment baix, en el documental al realitzador-director de continguts li caldrà documentar-se, estudiar diversos dispositius escènics, utilitzar inclús el recurs de la docu-ficció, treballar el temps i en el temps, aprofundir. Podem acabar dient que el reportatge és un gènere adscrit al periodisme, i el documental a la creació audiovisual de fons i forma, amb temes que no han de ser d'actualitat necessàriament i amb un tractament que pot ser emotiu.

BLOC 2 LLENGUATGE AUDIOVISUAL I NOVES FORMES DE COMUNICACIÓ

El bloc 2 és un bloc dedicat als nous mitjans i canals de comunicació i, òbviament, als missatges audiovisuals, que en aquest context han mutat i segueixen mutant dia a dia. Posar èmfasi en les noves formes de comunicació i reconèixer-nos a tots com a emissors és un fet diferencial important entre el bloc 2 i l'1: la contemporaneïtat i el classicisme de la comunicació audiovisual.

Les possibilitats de la xarxa i la telefonia mòbil són la vivència habitual de la nostra experiència audiovisual, experiència que tots plegats hem adquirit gràcies als nous avenços, aplicacions, canals i altres, sense cap reflexió, sense cap criteri d'ús.

Dos vessants guien el bloc; per una banda, pensar com realitzem i com distribuïm els missatges? en la realitat tecnològica actual, i per l'altra, veure com afecten aquestes tecnologies el llenguatge audiovisual.

Veiem primer com el "com" ha esdevingut important; quan la tecnologia posa tan fàcil produir aquests tipus de missatges i, a més, amb rapidesa, massa sovint la reflexió s'esmuny. Aparellada amb el "com", hem de dur a terme una tasca de sensibilització i crítica sobre l'ús apel·lant a la responsabilitat de la difusió i el reconeixement que l'anonimat que alguns utilitzen no és tal, ni existeix.

Pel que fa al llenguatge audiovisual en les tecnologies digitals, en general s'empobreix. Li succeeix una cosa molt semblant al llenguatge escrit. La mateixa evolució tecnològica permetrà formes més elaborades, tot i que les durades curtes, sintètiques, tipus càpsules, sembla que han vingut per quedar-se donat que són afins al mode de vida que tenim.

Més que mai, reflexió i esperit crític seran necessaris per fer front a una experiència que per la seva relativa novetat i canvi constant no compta a l'aula amb una tradició d'anàlisi, ni la té darrere.

Bloc 2 Llenguatge audiovisual i noves formes de comunicació

FETS I CONCEPTES

La xarxa: un nou paradigma de comunicació audiovisual

- Els missatges visuals i audiovisuals i les icones emotives per mòbil.
- Els missatges visuals i audiovisuals per ordinador i tauletes.
- Els videojocs i jocs en xarxa.
- Maneres i estils de produccions audiovisuals per a la xarxa.

La infografia

- Anàlisi de les característiques de la imatge infogràfica.
- Disseny de nous mons.

PROCEDIMENTS

- Exploració i identificació de canals, plataformes, aplicacions i altres eines de la xarxa des de la perspectiva de la comunicació audiovisual.
- Experimentació i disseny de missatges per a mòbils, ordinadors, tauletes, per ser transmesos a través de la xarxa.
- Comentari contrastat de les qualitats de videojocs, l'entreteniment i les habilitats necessàries.
- Execució de videojocs i jocs en xarxa.
- Reconeixement de les formes i els elements recurrents en les noves produccions audiovisuals pensades per ser consumides a la xarxa.
- Anàlisi de les característiques de la imatge infogràfica.
- Pràctiques narratives i de realització amb imatges infogràfiques.

ACTITUDS I VALORS

- Esforçar-se per construir una mirada i un criteri propis.
- Adquirir una actitud crítica i constructiva en els debats.
- Rigor acadèmic en els treballs i les exercitacions lúdiques i d'entreteniment.
- Adquirir consciència de les repercussions i els riscos que comporta penjar documents a la xarxa.
- Responsabilitzar-se dels documents que es penjen a la xarxa.

- Habituar-se a l'ús de la terminologia pròpia.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC

Aquest és un bloc eminentment pràctic, d'explorar, identificar, analitzar i també fer, elaborar produccions audiovisuals pensades per a les formes actuals de difusió. Les millors de les quals poden arribar a ser difoses a la xarxa.

Cal pensar en un itinerari que aglutini les aplicacions, els jocs i els canals, entre d'altres, i, a la vegada, recollir els seus espais més visitats i el seu consum més habitual de missatges audiovisuals i incorporar-lo a l'aula. Per exemple, un o més alumnes són afeccionats a un determinat joc en xarxa. Aquest pot ser, doncs, un dels millors exemples per a l'exploració conjunta amb el docent, analitzar i exercir la crítica sobre quin univers proposa, quines habilitats demana o quines alternatives hi ha. Sempre amb l'objectiu d'ajudar a construir una certa distància crítica amb els dispositius de la xarxa i descobrir-ne els mecanismes de seducció.

Les pràctiques, com sempre, poden anar graduant-se segons la seva dificultat. En un primer estadi podem plantejar, per exemple, l'elaboració d'un tutorial que mostri el "com es fa". Segur que molts alumnes tenen el coneixement i l'experiència de determinada habilitat, com tocar un instrument o un joc, que pot ser plasmada segons les regles senzilles del tutorial. També hem de pensar en la càmera del mòbil i idear-hi algun exercici, d'instant fugisser, denúncia o aplicació. Fins a arribar a un tipus de producció ja més complexa, ja sigui realitat o ficció, pensada i realitzada per a la xarxa i amb els instruments d'enregistrament i edició habituals. Examinar prèviament les produccions pensades i realitzades per a la xarxa ens pot facilitar l'estudi de com s'està adaptant el llenguatge audiovisual al consum en xarxa. Podem avançar que evoluciona cap a esquemes senzills, retorn a voltes a la veu en off o a la música que unifica i clou una càpsula, a un tipus d'històries senzilles, sense profunditat, en general iròniques o amb humor i amb un únic tema.

En perspectiva audiovisual podem apropar-nos també a la infografia. Veure exemples i assajar idees que no caben en la realitat, però que desvetllen la imaginació, les quals esquemàticament podem portar a la pràctica.

És important també aportar als alumnes l'anàlisi i la reflexió sobre el paradigma comunicatiu del bloc 1 i el del bloc 2, remarcar les importants diferències i el que comporten: la necessària responsabilitat de ser emissors, com a concepte i com a realitat, i també el necessari esperit crític com a receptors i no solament com a consumidors.

BLOC 3 VALOR COMUNICATIU DE LES PRODUCCIONS AUDIOVISUALS

Aquest bloc complementa els altres dos, i podem dir també que la seva vinculació amb els blocs 1 i 2 es dona per estar al seu servei. S'hi han agrupat recursos, eines, tècniques i formes de treballar per a la materialització dels projectes audiovisuals. Un bloc que organitza i ha de facilitar el saber fer als alumnes.

És un bloc d'acció, acció modulada segons les fases del projecte, pel seguiment del mètode i les seves pautes de treball, per les habilitats en la ideació, el dibuix i altres eines de visibilització, per l'execució de la tècnica en l'enregistrament i l'edició en sintonia amb el llenguatge audiovisual. Per acabar, en l'acció enraonada i d'assumpció en la presentació dels missatges audiovisuals i la valentia enriquidora de l'autocrítica.

Bloc 3 Valor comunicatiu de les produccions audiovisuals

FETS I CONCEPTES

Producció i realització de missatges audiovisuals

- Els processos creatius d'una producció audiovisual.
- Els processos de formalització d'un projecte audiovisual.
- La tècnica dels aparells d'enregistrament i edició amb l'ús pertinent quant al llenguatge audiovisual.
- Els processos tècnics a seguir i el programari a utilitzar.
- Les funcions de cada membre de l'equip de producció i realització.

PROCEDIMENTS

Preproducció:

- Formulació de preguntes i elaboració d'una recerca.
- Creació d'un guió literari.
- Elaboració un guió tècnic.
- Localització dels espais d'escenificació del guió tècnic.
- Planificació d'un pla d'enregistrament.

Producció:

- Execució de l'enregistrament d'imatges i sons seguint el guió tècnic i el pla d'enregistrament.

Postproducció:

- Organització de l'edició d'imatges, sons, músiques i grafismes.

Presentació:

- Exposició i argumentació de la producció audiovisual final.

ACTITUDS I VALORS

- Ser responsable en el treball col·laboratiu en un projecte compartit.
- Esforçar-se per traspassar aprenentatges en la producció i la realització.
- Adquirir l'hàbit de tenir cura del material de captura d'imatge, so, edició i dels múltiples accessoris.
- Respondre de forma positiva i resiliant davant les dificultats tècniques o pròpies trobades en l'exercici d'un rol dins d'un equip de realització.
- Adquirir una actitud emprenedora de projectes audiovisuals.
- Actitud i crítica constructiva en el procés i en els debats de les pràctiques pròpies i alienes.
- Habituar-se a l'ús de la terminologia pròpia.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC

El valor comunicatiu ha de guiar de principi a fi el desenvolupament de les produccions audiovisuals. S'ha de convocar, en totes les parts del procés d'elaboració de les produccions audiovisuals, aquesta capacitat de comunicació com a divisa.

La preproducció, la producció i la postproducció són etapes diferenciades i correlatives que marquen el camí per a totes les produccions, un camí que agrupa en fases tots els elements i recursos que s'han de treballar. Tant se val que siguin exercicis al servei d'aprenentatges concrets o si és la producció que abraça tot un projecte complet. Cal practicar la metodologia de cada etapa, entrar en el detall, inculcar la importància de cada pas, ja que totes les decisions preses afectaran de manera exponencial el resultat final.

Es poden plantejar pràctiques de processos expressius parcials, amb relació al llenguatge audiovisual, als processos de formalització d'un projecte, a l'edició, entre d'altres, o de projectes globals, que obliguen a interrelacionar totes les fases necessàries per a l'aixecament d'un projecte audiovisual.

Caldrà a la vegada afavorir una certa estima per la tecnologia i els aparells que la fan possible, també el seu domini imprescindible al servei del llenguatge audiovisual. Es tracta de facilitar amb pràctiques continuades el possible obstacle de la tècnica i facilitar la plasmació dels missatges audiovisuals. Producció i postproducció o, dit d'una altra manera, enregistrament d'imatges i sons i la seva edició, o encara, càmeres i microfonia, i taules d'edició, han de ser eines familiars i d'exploració habitual per als alumnes. Han de guanyar confiança en el seu ús i en la pertinència d'extreure'n els elements de comunicació significatius.

A excepció de la fotografia, que pot ser un treball individual, la realització audiovisual demana un equip d'alumnes que s'articuli en una divisió de tasques, que asseguri parcel·les concretes de treball i faciliti la fluïdesa d'idees i l'enriquiment mutu. L'equip col·laboratiu resulta imprescindible per dur a terme les grans produccions audiovisuals. Cada una de les variades parcel·les de treball haurà de ser encarada per un alumne o un petit grup d'alumnes, coordinats tots junts a la vegada en l'objectiu de la producció. Seran perfils variats, que demanaran aptituds diferents, i caldrà conèixer els alumnes per guiar

les seves aspiracions en benefici de l'aprenentatge i el projecte en comú.

Les produccions audiovisuals acabades demanen donar-se a conèixer, reclamen difusió. La recerca de l'espectador l'hem de poder concretar en una estrena, en una presentació. Compartir l'obra resultant i defensar-la, discutir-la i rebre l'opinió del públic, serà la millor manera de cloure la producció.

CRITERIS D' AVALUACIÓ

C1. Interpretar missatges audiovisuals

CA1. Rigor

CA2. Pertinència

CA3. Sentit crític

CA1. Rigor

Una interpretació rigorosa és una interpretació exacta, precisa o minuciosa que determina els diversos elements que formen una manifestació artística plàstica. El rigor en la interpretació depèn d'una observació metòdica de l'obra que porta l'alumne a descobrir-ne el significat.

CA2. Pertinència

Una interpretació de missatges audiovisuals és pertinent quan dona sentit a les produccions audiovisuals. És la que interpreta les parts i les relacions que s'estableixen entre elles per tal de donar sentit a la producció.

CA3. Sentit crític

Una interpretació de missatges audiovisuals és crítica quan qüestiona cadascun dels aspectes que defineixen una producció audiovisual (els aspectes formals, de significat, d'intenció i del punt de vista) i s'orienta a exercir una opinió personal argumentada i fonamentada.

C2. Elaborar produccions audiovisuals amb intenció comunicativa

CA1. Adequació

CA2. Rigor

CA3. Coherència

CA1. Adequació

L'adequació en l'elaboració de produccions audiovisuals amb intenció comunicativa és l'aplicació adient del llenguatge audiovisual com a sintaxi necessària per assolir la intenció comunicativa.

També és la qualitat que es requereix a l'hora de seleccionar eines, tècniques i recursos que donin resposta a la intenció comunicativa planificada prèviament.

CA2. Rigor

El rigor en l'elaboració d'una producció audiovisual fa referència al bon ús, a la precisió i a la minuciositat a l'hora de fer servir les eines i les tècniques específiques que permeten convertir una idea en una producció audiovisual. El rigor requereix una actitud curiosa en la realització de cada una de les fases del procés expressiu, que culminen en un projecte final.

CA3. Coherència

La coherència en l'elaboració de produccions audiovisuals és la qualitat que fa referència a l'absència de contradiccions i la connexió entre tots els elements que formen la intenció comunicativa de la producció.

EXPECTATIVES DE FINAL DE CICLE

C1. INTERPRETAR MISSATGES AUDIOVISUALS

Al final de batxillerat, quan l'alumne interpreta missatges audiovisuals, identifica de manera rigorosa els principals aspectes morfològics, sintàctics, semàntics i estètics d'aquests missatges (siguin visuals o sonors) i fa ús de la terminologia específica de la comunicació i la realització audiovisual en la seva interpretació.

L'alumne, en la seva interpretació, analitza de manera pertinent cadascuna de les parts que componen les produccions audiovisuals i és capaç d'establir relacions entre elles. Per fer-ho, analitza l'estructura i la narració, la pertinència de l'edició d'escenes o seqüències i la modalitat d'escriptura audiovisual, i determina la relació que s'estableix entre imatges i sons en el procés d'edició.

Finalment, l'alumne valora el missatge audiovisual de manera crítica, qüestionant els elements que el defineixen. Per fer-ho, valora el punt de vista i la intenció que hi ha darrere dels missatges audiovisuals i la creativitat en el discurs d'imatges i sons. A més, es qüestiona sobre les emocions suscitades a través del missatge i el grau de consecució del producte final en relació amb el que es pretenia.

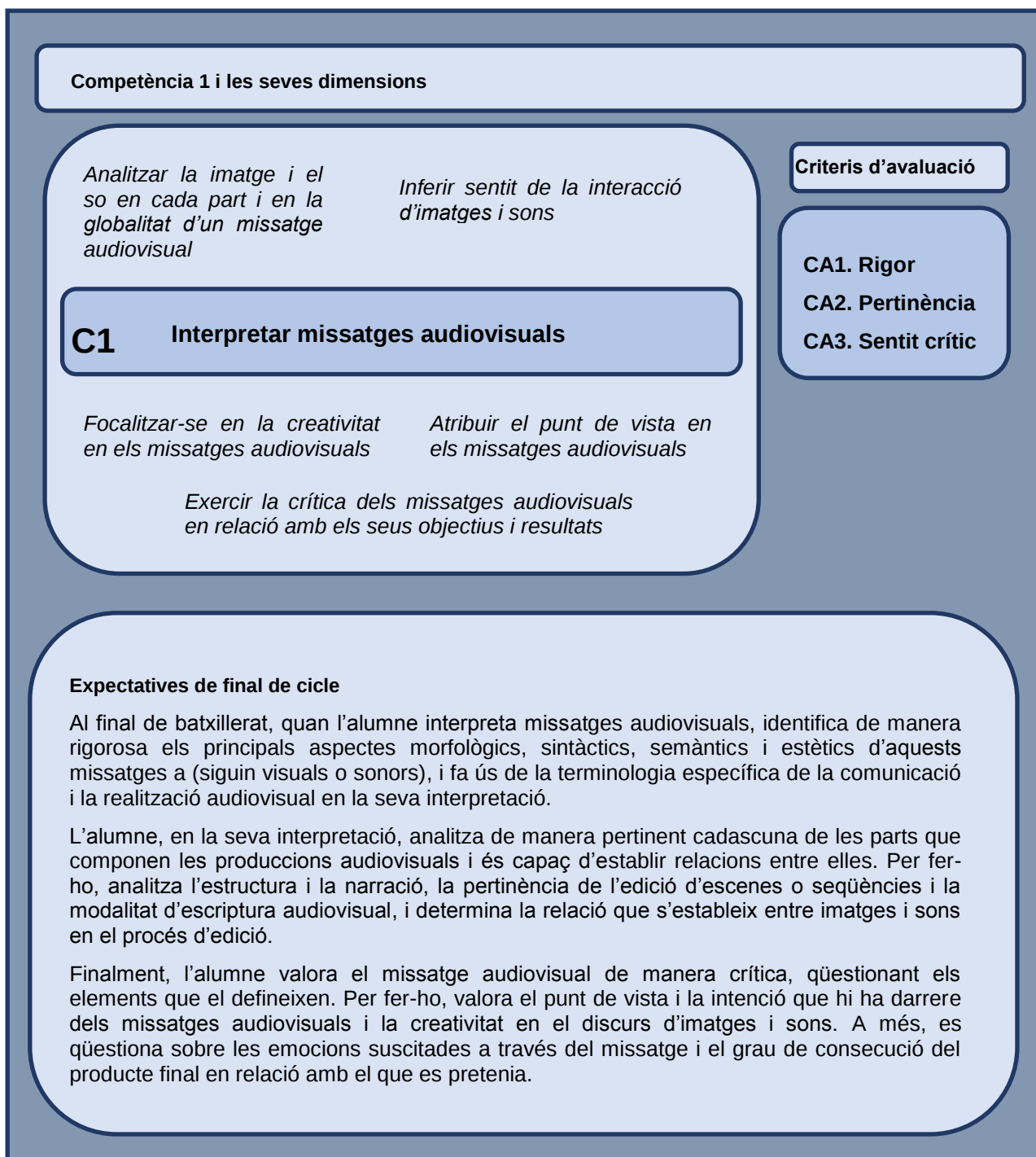
C2. ELABORAR PRODUCCIONS AUDIOVISUALS AMB INTENCIÓ COMUNICATIVA

Al final de batxillerat, l'alumne, quan elabora produccions audiovisuals, adequa la sintaxi audiovisual a la intenció comunicativa i selecciona les eines i les tècniques que donen resposta a la intenció comunicativa.

L'alumne elabora produccions audiovisuals rigoroses d'acord amb la intenció comunicativa quan adequa la sintaxi audiovisual a la intenció comunicativa (ordena i situa els elements sonors i visuals –plans, angle de càmera, ritme narratiu, il·luminació, color, música, etc.– per tal de transmetre un missatge); a més, enregistra amb rigor imatges (determina l'exposició, la il·luminació i el balanç de blancs) i sons (fa un ús eficaç de la paraula, dels silencis, dels sorolls, de la música i dels efectes sonors). També fa un bon ús de les eines d'enregistrament i d'edició.

Finalment, manté la coherència entre les decisions tècniques i expressives i la intenció comunicativa, i edita imatges, sons i grafismes.

QUADRE DE SÍNTESI DE LA C1

QUADRE DE SÍNTESI DE LA C2

Competència 2 i les seves dimensions

Planificar una estratègia de realització per a treballs d'informació i entreteniment

Exercir la crítica dels missatges audiovisuals en relació amb els seus objectius i resultats

Criteris d'avaluació

CA1. Rigor
CA2. Pertinència
CA3. Sentit crític

C2 Elaborar produccions audiovisuals amb intenció comunicativa

Enregistrar imatges i sons seguint una estratègia de realització o pla d'enregistrament

Exercir els rols-funcions d'un equip de realització audiovisual

Editar de forma coherent imatge, so i grafisme en la postproducció

Expectatives de final de cicle

Al final de batxillerat, l'alumne, quan elabora produccions audiovisuals, adequa la sintaxi audiovisual a la intenció comunicativa i selecciona les eines i les tècniques que donen resposta a la intenció comunicativa.

L'alumne elabora produccions audiovisuals rigoroses d'acord amb la intenció comunicativa quan adequa la sintaxi audiovisual a la intenció comunicativa (ordena i situa els elements sonors i visuals

—plans, angle de càmera, ritme narratiu, il·luminació, color, música, etc.— per tal de transmetre un missatge); a més, enregistra amb rigor imatges (determina l'exposició, la il·luminació i el balanç de blancs) i sons (fa un ús eficaç de la paraula, dels silencis, dels sorolls, de la música i dels efectes sonors). També fa un bon ús de les eines d'enregistrament i d'edició.

Finalment, manté la coherència entre les decisions tècniques i expressives i la intenció comunicativa, i edita imatges, sons i grafismes.